

Stigtomta kyrkogård

Stigtomta kyrkby 1:7, Stigtomta socken, Nyköpings kommun,
Södermanlands län

Anläggande av askgravlund och askgravplatser

Antikvarisk konsekvensbeskrivning

2021-11-15

Stigtomta kyrkogård

Stigtomta kyrkby 1:7, Stigtomta socken, Nyköpings kommun,
Södermanlands län

Anläggande av askgravlund och askgravplatser
Antikvarisk konsekvensbeskrivning

Rapport 2021:4

© 2021 Sörmlands museum

Beställningar kan göras hos:
Sörmlands museum
Box 314, 611 26 Nyköping

byggnadsvard@regionsormland.se

www.sormlandsmuseum.se

Författare: David Hansson, bebyggelseantikvarie
Omslagsbild: Foto: David Hansson (*SLM D2021-0584*)
Foto och bildmontage, där ej annat anges: David Hansson
Diarienummer: KN-SLM21-0150

Allmänt kartmaterial: ©Lantmäteriet. Enligt FUK-avtal D-nr: I2018/00115

Nyköping 2021

Innehåll

Inledning	7
Bakgrund	7
Lagstiftning	7
Historik och nuläge	9
Historik	9
Nulägesbeskrivning	13
Konsekvensanalys av förslaget	19
I förhållande till kyrkogården som helhet	19
I förhållande till kyrkogårdens berörda delar	19
I förhållande till närliggande aktiva gravar och kulturgravar	21
Sammanfattande slutsats	23
Källförteckning	24
Tryckta källor	24
Otryckta källor	24
Bilagor	25

Karta som visar kyrkans och kyrkogårdens placering utanför Stigtomta samhälle.

Inledning

Bakgrund

Stigtomta-Vrena församling planerar att anlägga en askgravlund och askgravplatser på Stigtomta kyrkogård. Ett förslag har tagits fram av Landskapsgruppen där askgravlund och askgravplatserna är tänkta att anordnas inom befintliga gravkvarter på kyrkogården (bilaga i denna rapport. Som underlag till tillståndsansökan och för att kunna bedöma förslaget lämplighet har länsstyrelsen önskat att en antikvarisk konsekvensbeskrivning tas fram. Museet fick i oktober 2021 i uppdrag av församlingen att utföra denna konsekvensbeskrivning.

Rapporten är utförd av David Hansson, bebyggelseantikvarie vid Sörmlands museum. Besök vid Stigtomta kyrkogård gjordes 2021-10-26 tillsammans med Lennart von Quanten som representerade församlingen. Dokumentation av kyrkogården gjordes vid samma tillfälle.

Någon heltäckande inventering och kulturhistorisk bedömning av kyrkogården har inte gjorts. Det finns inte heller någon vård- och underhållsplan för kyrkogården.

Lagstiftning

Kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser tillkomna före 1940 är skyddade enligt kulturmiljölagen och får inte på något väsentligt sätt ändras utan tillstånd från länsstyrelsen.

Kulturmiljölagen (1988:950) 4 kap. 11, 12, 13 §§:

11 § I vården av en begravningsplats ska dess betydelse som en del av kulturmiljön beaktas. Begravningsplatsen ska vårdas och underhållas så att dess kulturhistoriska värde inte minskas eller förvanskas. Lag (2017:562).

12 § Begravningsplatser enligt detta kapitel är sådana områden eller utrymmen som avses i 1 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144).

Bestämmelserna om begravningsplatser omfattar också sådana byggnader på begravningsplatsen som inte är kyrkobyggnader, fasta anordningar som murar och portaler samt vegetation. Lag (2017:562).

13 § I fråga om en begravningsplats som anlagts före utgången av år 1939 krävs tillstånd av länsstyrelsen

1. för att utvidga eller på något annat sätt väsentligt ändra begravningsplatsen,
2. för att där uppföra någon ny byggnad eller fast anordning eller riva eller väsentligt ändra befintlig byggnad, fast anordning eller vegetation, eller
3. för att ändra medveten gestaltning av vegetationen.

Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäligen med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen ska utföras och den dokumentation som behövs. Lag (2017:562).

Ortofoto av Stigtomta kyrkogård där de olika utbyggnadsfaserna är markerade i olika färger. Röda linjer markerar den ursprungliga kyrkogården, blå: 1800-talets andra hälft, gula: 1918 års utvidgning, gröna: 1964. De aktuella gravkvarteren är markerade med blå fält.

Flygbild över kyrkogården taget från öster 1935. Den 1918 utvidgade delen ser fortfarande ny ut och gravar har ännu inte tagits upp på alla delar. I det aktuella kvarteret, som syns närmast till höger i bild, har en stor del av gravplatserna utnyttjats bortsett från den borte delen. (SLM BF04-3691)

Historik och nuläge

Historik

Stigtomta kyrka har medeltida anor. Den första kyrkan uppfördes under 1200-talets mitt, men har därefter byggts om och ut i omgångar. Kyrkan fick sin nuvarande korsarmade plan i samband med en serie ombyggnader under 1700-talets andra hälft. I slutet av århundradet gavs koret sin tresidiga form, och i början av 1900-talet fick tornhuven sitt nuvarande utseende. Kyrkogården omgärdades tidigare av en hög bogårdsmur, som idag endast finns kvar i delar. Ett gravkapell uppfördes nordväst om kyrkogården 1967 efter ritning av arkitekt Nils Hovgaard.

Kyrkogården har utvidgats i tre omgångar genom åren. Den äldsta delen motsvaras av kyrkogården närmast kyrkan. Gränsen går nära korets östra sida. En karta från 1848 visar att kyrkogården hade denna storlek då. Någon gång under 1800-talets andra hälft har kyrkogården utvidgats med de två gravkvarteren öster om kyrkan. Denna utvidgning är synlig på häradsekonomska kartan från 1897-1901.

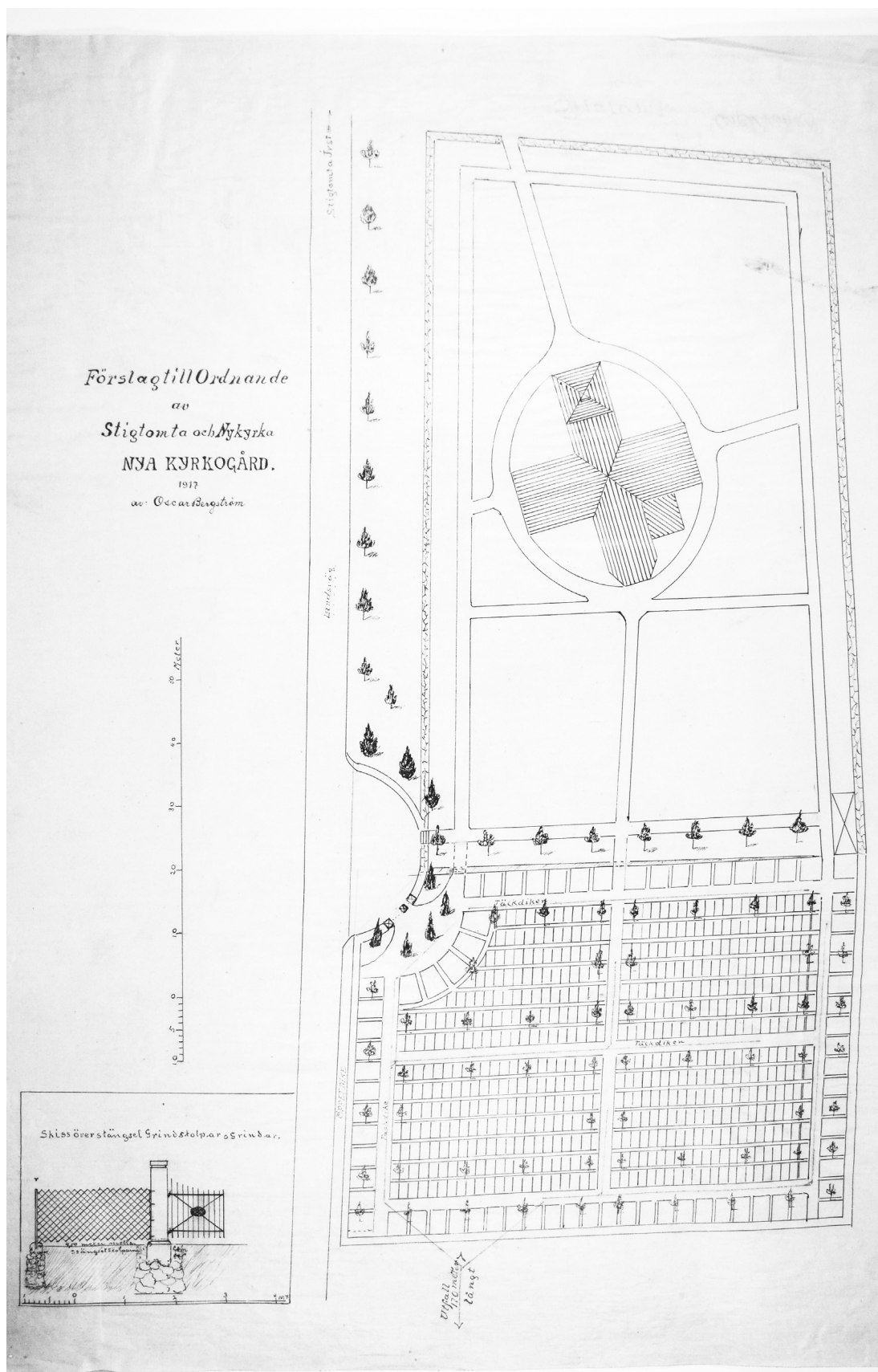
Nästa utvidgning skedde 1918 då den sydöstra delen av dagens kyrkogård lades till de äldre. Ett förslag till ordnande av Stigtomta kyrkogård finns signerat Oscar Bergström 1917. Ritningen visar fyra jämnstora gravkvarter varav det västra har en rundad avfasning med fem större gravplatser i anslutning till en ny entré in till kyrkogården. Enligt ritningen är gravkvarterens gravplatser lika stora, men större gravar har placerats längs utvidgningens sidor. På en karta upprättad i samband med utvidgningen 1918 syns även den första utvidgningen, här benämnd som *Nya kyrkogården nr 1*. Parallellt med vägen fram till den nya utvidgningen finns en skolträdgård. Tillträdet till den nya delen av kyrkogården bestämdes till 14 mars 1918. Sannolikt påbörjades markarbeten såväl som planteringar av nya träd under detta år. Merparten av träden, i huvudsak lindar som idag vuxit upp till betydande höjd, står ännu kvar och ramar in denna del av kyrkogården.

Ett flygfoto från 1935 ger en god bild över hur den nya utvidgningen såg ut. En häck omgärdar den sydvästra och sydöstra sidan som har samma höjd som stenmuren vilken löper längs nordöstra sidan. Gångarna är räta och gravkvarterens kanter raka utan rundningar eller avfasade hörn, med undantag av den sydvästra delen där entrén finns. Lindarna är unga och inga bör ännu ha tagits ned. En lucka i trädraden finns dock på den västra sidan i det aktuella gravkvarteret, där det ursprungligen bör ha stått ett träd. Kanske har det dött tidigt och inte blivit ersatt. Större delen av de två norra kvarteren har grävda gravar, medan det sydvästra har färre, och det sydöstra inga alls. Merparten av gravplatserna i anslutning till de yttre kanterna är upptagna. På fotot syns också, i norr mellan de två utvidgningarna, ett äldre bårhus som revs 1969.

Nästa utvidgning skedde efter beslut i kyrkofullmäktige 1960 varefter ett område norr om den nuvarande kyrkotomten inköptes. Det inlemmade området som togs i bruk 1964 sträckte sig längs hela den norra gränsen, men utvidgningen kom enbart att utföras längst i öster. Enligt avstyckningskontraktet framgår att en idéskiss upprättats av trädgårdsarkitekten Sven Hermelin för den nya delen.

Karta från 1917 som visar det inköpta markområdet för utvidgningen markerad med Nya Kyrkogården nr 2.. Kartan visar också den tidigare utvidgningen, Nya Kyrkogården nr 1., samt den ursprungliga kyrkogårdstomten.

Förslag till ordnande av Stigtomta och Nykyrka nya kyrkogård år 1917.

Foto av kyrkogården taget från öster 1939. Bilden visar i huvudsak den första utvidgningen av kyrkogården öster om kyrkan, men gravvårdarna närmast i bild ingår i utvidgningen från 1918. Trädet längst till vänster står inom det nu aktuella gravkvarteret. Foto: N. Granell. (SLM M019310)

Utsnitt av gravkartan med de aktuella gravkvarteren markerade i blått. Notera gravplatsernas storlek, som genomgående är mindre än i övriga kvarter. Detta är på grund av att kvarteret användes för linjegravar eller allmängravar.

Nulägesbeskrivning

1917 års utvidgning avgränsas mot den äldre kyrkogården genom resterna av den äldre bogårdsmuren i söder, vilken övergår till en mindre slänt längs resten av sträckan. Mot landsvägen i sydväst finns en lägre granhäck, åt sydost en hög förvuxen granhäck och mot den senaste utvidgningen i nordost en stenmur. Stenmuren kan möjligen utgöras av delar från den äldre bogårdsmuren.

Den aktuella delen av kyrkogården består av fyra rektangulära gravkvarter som avgränsas genom raka grusade gångar. En central och något bredare huvudgång leder fram till kyrkan genom den tidigare utvidgningen. Träden står i kvarterens utkanter och längs med huvudgången, men har var från början planterade längs kvarterens alla kanter. Endast på ett fåtal ställen finns annan växtlighet inom kvarteren, och har inte heller utgjort en del av den ursprungliga planen. Sannolikt har växterna planterats i anslutning till enskilda gravar. Gravplatser finns inom kvarteren och mot ytterkanterna. I väster finns en entré till kyrkogården och en grind som leder in till den aktuella delen av kyrkogården. Två av gravkvarteren har idag avfasade yttre hörn, där det finns sittbänkar. I övrigt finns inga bänkar inom denna del av kyrkogården.

Det aktuella gravkvarteret är beläget längst i öster och angränsar till den senaste utvidgningen. Här finns också en öppning i stenmuren som leder till den nyare delen. I kvarteret finns idag fyra större lindar, samt två sorters cypressväxter. Gravarna är placerade i linjer som numera är svåra att urskilja på grund av de få aktiva gravar som finns kvar. De nyaste gravarna finns i anslutning till gången i nordväst. Ett antal äldre gravar finns i kvarteret, som församlingen kategoriserar som kulturgravar. Dessa är från slutet av 1920-1930-talet. Sett till övriga gravar utgör dessa några av de äldsta inom 1918 års tillkomna del.

Gravplatserna inom kvarteret är mindre än i övriga kvarter vilket syns på gravkartan. I detta avseende skiljer sig gravkartan från ritningen från 1917. Denna del av kyrkogården har enligt församlingen använts åt allmängravar eller linjegravar. Allmängravar uppläts utan kostnad och utan gravrätt och gravsättningen skedde i löpande följd. Detta kan också avläsas genom dödsåren på de kvarvarande äldre gravarna. Gravskicket upphörde 1 januari 1964. Kvarteret är idag det minst utnyttjade i denna del av kyrkogården och ger ett något ödsligt intryck. Merparten av de äldre återlämnade gravarnas stenar har lagts ner av säkerhetsskäl vilket förstärker detta intryck.

I raden längst i öster mot den höga gravhällen finns några äldre återlämnade gravar, varav en ramgrav som är direkt berörd av förslaget. Även här finns dock i övrigt stora luckor mellan gravarna. Vid en av de äldre gravarna i denna rad nära stenmuren finns två 3-4 m förvuxna cypressväxter som numera döljer gravstenen de är planterade invid. Detta tillsammans med den förvuxna granhällen gör att denna del av kyrkogården ger ett övergivet intryck.

Foto taget från det södra hörnet av kyrkogården. Bilden visar karaktären av denna del, med de raka gångarna, öppenheten mellan träd och gravar utan någon betydande växtlighet inom gravkvarteren. Gångarnas hörn har rundats på senare år. I slutet av gången till vänster skymtar resterna av den äldre bogårdsmuren. Foto: David Hansson (SLM D2021-0575)

Den bredare mittgången som leder fram till kyrkan österifrån. Foto: David Hansson (SLM D2021-0576)

Det aktuella gravkvarteret sett från väster. Närmast i bild finns några av de ännu aktiva gravarna. I bakgrunden till vänster syns stenmuren bakom vilken den senaste utvidgningen finns. I bakgrunden till höger syns den förvuxna granhäcken och den ramgrav som berörs av förslaget. Foto: David Hansson (SLM D2021-0577)

Det aktuella gravkvarteret sett från norr. Den borte delen av gravkvarteret innehåller endast ett fåtal äldre stenar som hör till återlämnade gravar. Foto: David Hansson (SLM D2021-0578)

Det aktuella gravkvarteret sett från sydväst. Gravkvarteret består idag till stora delar av öppna gräsytor. En ny svängd gång är tänkt att gå från denna punkt mellan de två cypressväxterna i bildens mitt. Foto: David Hansson (SLM D2021-0579)

Det aktuella gravkvarteret sett från öster. Foto: David Hansson (SLM D2021-0580)

Raden med gravplatser längst i öster som berörs av förslaget. Foto: David Hansson (SLM D2021-0581)

Äldre gravar från 1929 som kommer att ingå i de tilltänkta askgravplatserna. Det äkta paret som ligger i ramgraven hade inga barn och ingen har funnits inskriven som gravrättsinnehavare. Foto: David Hansson (SLM D2021-0582)

Några av de äldre gravvårdarna med linjegravar som ännu finns kvar i kvarteret. De tre närmast i bild är upptagna 1929. Foto: David Hansson (SLM D2021-0583)

En av de äldre gravvårdarna från 1929. Foto: David Hansson (SLM D2021-0584)

Konsekvensanalys av förslaget

I förhållande till kyrkogården som helhet

Den aktuella delen av kyrkogården kom till i samband med att den äldre kyrkogården utvidgades 1918. Kyrkogårdens karaktär präglas av dess gångsystem i kombination med de idag högt uppväxta lindarna. Trots de höga träden är kyrkogården relativt luftig med god genomsiktighet. Endast ett fåtal buskväxter finns inom kvarteren, vilka sannolikt har planterats i anslutning till enskilda gravar.

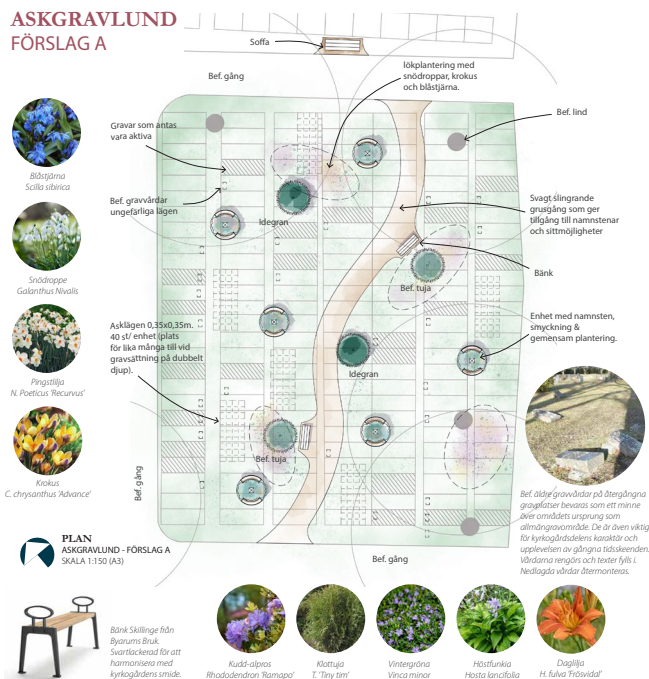
I förslaget läggs en ny grusad gång genom gravkvarteret till de befintliga gångarna. Den tilltänkta gången är mjukt svängd i motsats till det i övrigt rätvinkliga gångsystemet, vilket bryter av mot den nuvarande karaktären. Den svängda gången kommer stå i kontrast till det i övrigt raka gångsystemet och kan därför påverka den äldre strukturen negativt. Samtidigt kan gången genom sin avvikande form relativt enkelt separeras från den övriga strukturen och därmed lättare identifieras som ett senare tillskott. Möjligen hade en rak gång i kvarterets längdriktning inneburit mindre påverkan på den befintliga strukturen och därmed passat bättre in i miljön.

Två nya sittbänkar tillkommer i anslutning till gången samtidigt som nya buskväxter planteras inom kvarteret. Sammantaget bedöms tillskotten förändra och luckra upp den nuvarande enhetliga och avskalade utformningen. Genomsiktligheten med rymd mellan träd och gravar kommer i viss grad att påverkas samtidigt som den nuvarande strukturen blir svårare att utläsa. Kanske kan de aktiva gravar som ännu finns i kvarteret också uppfattas som aparta i förhållande till den nya gestaltningen. Särskilt som denna inte följer ett rätvinkligt mönster utan där de tillkommande enheterna med namnsten mer sporadiskt och oregelbundet utplaceras i gravkvarteret.

De nya askgravplatserna som är tänkta att placeras i öster innefattar en rabatt som planteras längs den bakre kanten. Linjen med namnhällar tillika rabattens kant är tänkt att bli något svängd vid sidorna. Idag är raden med gravar längs hela den sydöstra sidan en naturlig avgränsning av kyrkogårdsområdet, tillsammans med den bakomliggande granhällen. Sett från sydväst eller nordost så framträder det tydligt att både ramgravarnas livstenar såväl som de fristående gravstenarna ligger i linje med varandra. Den tilltänkta rabatten bakom askgravplatserna kommer till viss del att bryta denna linje och samtidigt avvika från den nuvarande gestaltningen vilket blir särskilt tydligt sett från sidan. Rabatternas svängda kanter är sett till askgravplatserna i sig själva en tilltalande utformning, men kan komma att förstärka brottet mot det tydligt rätlinjiga motiv som finns här idag. Möjligen hade det därför varit bättre om minnesstenarna tillika rabatten istället utformades som en rak linje.

I förhållande till kyrkogårdens berörda delar

Det aktuella gravkvarteret har innehållit linjegravar, eller allmängravar, som innebar att platserna var kostnadsfria. Detta begravningskick är knutet till de inom församlingen som inte hade råd att köpa en gravplats, eller som saknade nära anhörig med den möjlig-

ASKGRAVLUND
FÖRSLAG A

FASAD
EN-HET MED NAMNSTEN, SMYCKNING & GEMENSAM PLANTERING
SKALA 1:20 (A3)

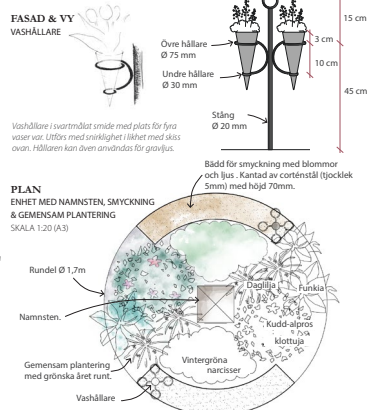
1 2 3 4

170mm
28 cm
60mm
105 cm
35 cm

Nämnsplatta av blyert.
Plats för två namn per platta.

Namnsten med kryssharsade sidor av rödgläsbetong. Den välvda hyllsan är en återplugg av kylformfästrs form och den polens blank som en utarmkalk detalj. Plats för 10 st namnplattor med bild från form och baksida. Totalt tillkopplas sex enheter i olikriktad riktning.

För det totalt 120 namnplattor.

Monica Sandberg
Dag Lindbom

Sörmlands museum

heten. Gravarna var oftast ensamgravar och eftersom gravsättningen skedde kronologiskt var det inte säkert att man kunde jordfästas intill sin make/maka. Eftersom begravnings-skicket berättar om den tidens samhälleliga och sociala strukturer och inte finns kvar idag, har just detta kvarter ett särskilt bevarandevärde. Det finns dock endast ett fåtal av dessa ursprungliga linjegravar kvar.

Det aktuella gravkvarteret hör idag till de minst utnyttjade delarna av kyrkogården. Endast fyra aktiva gravar finns här, vilket kan ställas mot att här finns 182 gravplatser. 13 återlämnade gravar är skapade före 1940 och klassas därför av församlingen som kulturgravar. Sex återlämnade gravar skapade efter 1940 har fortfarande kvar sina gravstenar.

Samtidigt som denna del av kyrkogården idag är luftig och genomsläpplig kan den också idag uppfattas som något ödslig. Särskilt gäller detta de av förslaget berörda delarna, som har färre aktiva gravar än andra gravkvarter. Ödsligheten förstärks också av de nedlagda gravstenarna. Av den anledningen skulle en omgestaltning här vara av godo, och föra in mer aktivitet på platsen. Denna effekt skulle vara positiv både sett till det aktuella gravkvarteret, de aktiva gravarna och till denna del av kyrkogården i stort. Nya sittbänkar kommer sannolikt också innebära att anhöriga kan stanna en längre stund på kyrkogården. Ny växtlighet och rabatter kommer också motverka upplevelsen av den ödslighet som finns här idag.

I förhållande till närliggande aktiva gravar och kulturgravar

Inom det aktuella området finns några av de äldsta gravarna på denna del av kyrkogården. Merparten av dessa har nedlagda gravstenar, vilket ger dem ett övergivet intryck. Några aktiva gravar finns i västra delen av kvarteret närmast gången. Inrättande av en askgravlund i kvarteret skulle ge de äldre gravarna ett nytt sammanhang. En risk är samtidigt att gravarna lyfta ur sitt ursprungliga sammanhang kan upplevas utgöra rekvisita åt den nya askgravlundens. Detta behöver i sig inte utgöra något större problem i förhållande till de äldsta gravarna som saknar gravrättsinnehavare. Förslaget påvisar också att äldre nedlagda gravstenar ska återmonteras vilket är positivt. Detta skulle motverka intrycket av att gravarna är övergivna och samtidigt förstärka deras kulturhistoriska värde.

Kontrasten i de olika gravskicken kan möjligen upplevas som störande för anhöriga till de senast begravda, genom att fler människor skulle röra sig nära de aktiva gravarna. Detta skulle kunna avhjälpas genom någon form av avgränsning mellan området med de aktiva gravarna och de nya minnesstenarna, alternativt minnesstenarnas placering ses över för att inte placeras alltför nära aktiva gravar.

Askgravplatserna i öster är i huvudsak tänkta att utföras på återlämnade gravplatser som saknar gravstenar. Minnesstenar placeras i en rad med gräsyta framför och rabatter bakom. Två återlämnade gravar från 1929, som har kvar sina gravvårdar, finns dock här - varav en är en ramgrav. Minnesstenar är här tänkta att placeras innanför gravramen som är tänkt att bevaras tillsammans med livstenen.

Platsen för de tilltänkta askgravplatserna med ritningen inlagd som visar placeringen av rabatten och raden med minnesstenar. Den svängda raden med minnesstenar bryter av mot den raka linje som skapas av de äldre gravstenarna. Foto: David Hansson (SLM D2021-0586)

Det är tveksamt om detta är ett lämpligt sätt att bevara en äldre grav på. Dels så blir den äldre gravvården inte längre en egen historiebärande enhet, utan blir istället i första hand en del i ett nytt sammanhang som är tänkt att utgöra historiskt skikt till de nya gravarna. Den äldre gravvården riskerar att förväxlas med övriga utsmyckande detaljer såsom rabatter och planteringar och mister på så sätt en del av sitt egenvärde. Frågan om det är ett vördnadsfullt sätt att återanvända en äldre grav på behöver nog övervägas. Möjligen kan också den äldre gravvården utgöra ett störande inslag för anhöriga till de nya gravarna som placeras innanför gravramen, vilka inte kan undgå det faktum att graven är återanvänd.

För att undvika detta skulle det vara bättre att utelämna ramgraven som plats för nya askgravplatser. Den fristående gravstenen intill ramgraven bör inte påverkas på samma sätt, då den äldre gravplatsen utan ram inte är lika tydligt markerad. Ett alternativ till att utelämna askgravplatserna här skulle kunna vara att ta bort gravramen och enbart behålla livstenen. Detta skulle dock påverka det kulturhistoriska värdet av gravvården negativt.

Förslaget innehåller också en soffa norr om det aktuella gravkvarteret. Så länge denna inte placeras framför några äldre gravstenar bedöms denna inte utgöra något problem.

Sammanfattande slutsats

Den 1918 utvidgade delen av kyrkogården har idag en tydlig struktur med raka gångar kantade av träd, och linjärt utplacerade gravar. Rymden mellan både träd, gravar och gravkvarter är påfallande och utgör tillsammans de tydligaste karaktärsdragen av denna del idag. Anläggande av en askgravlund i ett av de äldre kvarteren kommer i viss mån att påverka denna karaktär. De fria siktlinjerna kommer till viss del att brytas genom ny växtlighet och sittbänkar, och raka linjer och symmetri ersättas/kompletteras med en mjukt svängd gång och oregelbundet utplacerade minnesstenar och planteringar. I det aktuella gravkvarteret är de raka raderna med gravar idag svåra att urskilja på grund av det begränsade antal aktiva gravar och bevarade gravstenar. Gravkvarteret kan också upplevas som något ödsligt och övergivet.

De konsekvenser förslaget får för kyrkogården och de direkt berörda delarna, bedöms vägas upp av de positiva effekter en omdaning kan få på aktiviteten inom denna del av kyrkogården. Förändringen som helhet anses därför vara godtagbar. Även askgravplatserna bedöms kunna utföras utan alltför stora negativa effekter på kyrkogården som helhet och de direkt berörda delarna.

Vissa aspekter skulle dock kunna få askgravlundens och askgravplatserna att bättre smälta in till befintliga förhållanden, vilka därför bör övervägas och eventuellt omarbetas i förslaget:

- Askgravplatserna i den äldre ramgraven utesluts.
- Enheterna med namnsten placeras med ett större avstånd till de aktiva gravar som finns inom gravkvarteret, alternativt att någon form av avgränsning läggs mellan dessa.
- Askgravplatsernas minnesstenar läggs i en rak linje istället för svängd.

Källförteckning

Tryckta källor

Andréasson Sjögren, Anna, *Gravvårdar i sten: ett mångskiftande kulturarv*, Movium, Alnarp, 2012

Bohrn, Erik, *Stigtomta kyrka.*, [Nyköping], 1943

Handbok för begravningsverksamheten 2013, [20., rev. uppl.], Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, Stockholm, 2013

Handbok för kulturhistorisk inventering, bevarande och återanvändning av gravanordningar, Centrala gravvårdskommittén, Stockholm, 2007

Schnell, Ivar, *Stigtomta kyrka.*, [Ny uppl.], Nyköping, 1958

Stad & land, Begrepp i begravningsverksamhet, Moviumsekretariatet vid Sveriges lantbruksuniversitet, Alnarp, nr 186, 2014

Otryckta källor

Historiska kartor, Lantmäteriet

Riksarkivet i Uppsala

Sörmlands museums arkiv

Bilagor

Stigtomta kyrkogård - Askgravlund och askgravplatser, Förslag 2020-11-03. Förslag B som omtalas på sida 1 har utgått.

BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN OCH MOTIV

BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

Stigtomta kyrkogård är beläget i det omväxlande sörmäländska odlingslandskapet där variationen mellan öppna och skogsbevuxna områden samt sjöar är stor. Kyrka och kyrkogård utgör här ett upphöjt landmärke i det övrigt flacka området.

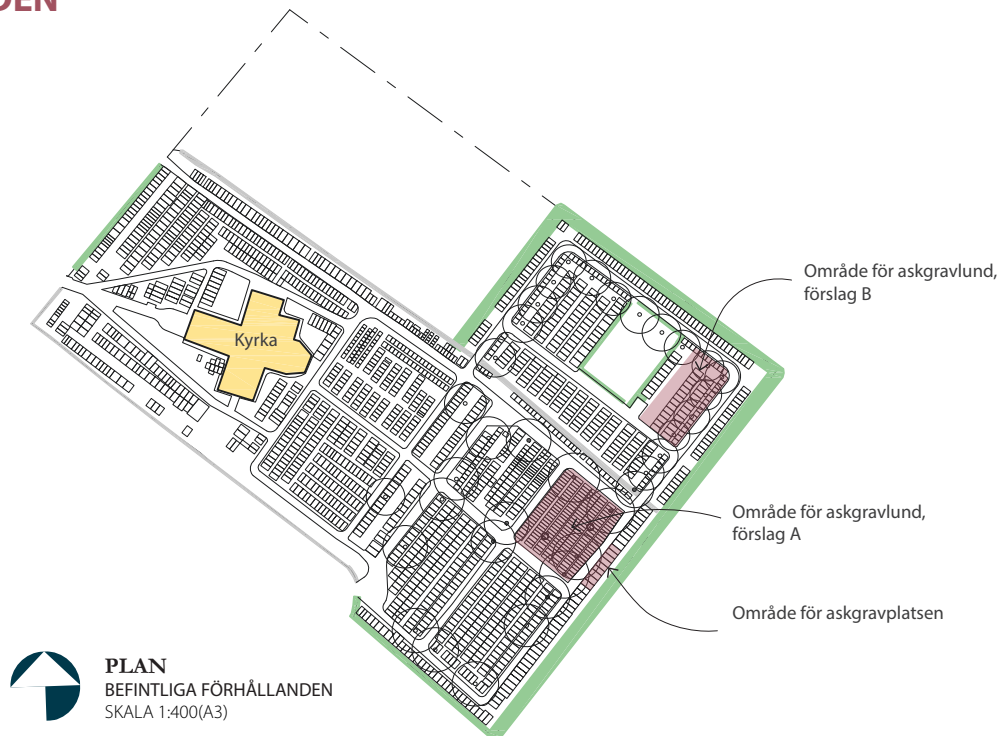
Området för de föreslagna askgravlundarna och askgravplatserna ligger sydost om kyrkan i närhet till den nutida minneslundan.

MOTIV

Stigtomta kyrkogård saknar idag gravskicket askgravlund och askgravplats och församlingen önskar erbjuda detta vilket även efterfrågats av allmänheten.

Med detta förslag kan nya småskaliga strukturer tillskapas och lågmålt infogas i den befintliga.

Önskan är att nyttja återlämnade gravplatser, röjda gravvårdar och de befintliga tomrum som finns i kvarteren. Förslag A syftar även till att levandegöra den äldre kyrkogårdsdelen.

PLAN
BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN
SKALA 1:400 (A3)

OMRÅDE FÖR
ASKGRAVPLATSEN

Befintliga återlämnade gravplatser som omdanas till askgravplatser.

OMRÅDE FÖR
ASKGRAVLUND, FÖRSLAG B

Det aktuella området sett från sydväst.

Närmast tre befintliga gravar och den avgränsande häcken mot nordväst. Längst bort den omslutande trädkransen av lind.

OMRÅDE FÖR
ASKGRAVLUND, FÖRSLAG A

1 2 3 4

Det aktuella området sett från sydost. Kvarteret är ett tidigare allmängravområde. Enstaka gravstenar är bevarade.

Vy från söder. Befintliga nedlagda gravstenar bevaras och reses upp.

Vy från östra hörnet av kvarteret. Befintlig vegetation utgörs av två äldre tujor samt lindar.

STIGTOMTA KYRKOGRÅRD

Askgravlund och askgravplatser
FÖRSLAG 2020-11-03

Monica Sandberg
Dag Lindbom

Landskaps
gruppen

ASKGRAVLUND FÖRSLAG A

Blåstjärna
Scilla sibirica

Snödroppe
Galanthus Nivalis

Pingstlilja
N. Poeticus 'Recurvus'

Krokus
C. chrysanthus 'Advance'

PLAN
ASKGRAVLUND - FÖRSLAG A
SKALA 1:150 (A3)

Bänk Skillinge från
Byarums Bruk.
Svartlackerad för att
harmonisera med
kyrkogårdens smide.

Kudd-alpros
Rhododendron 'Ramapo'

Klottuja
T. Tiny tim'

Vintergröna
Vinca minor

Höstfunkia
Hosta lancifolia

Daglilijs
H. fulva 'Frösvidal'

Gravar som antas
vara aktiva

Bef. gravvårdar
ungefärliga lägen

Asklägen 0,35x0,35m.
40 st/ enhet (plats
för lika många till vid
gravsättning på dubbelt
djup).

Bef. gång

Bef. gång

Soffa

lökplantering med
snödroppar, krokus
och blåstjärna.

Bef. lind

Svagt slingrande
grusgång som ger
tillgång till namnstenar
och sittmöjligheter

Bänk

Enhet med namnsten,
smyckning &
gemensam plantering.

Bef. äldre gravvårdar på återgångna
gravplatser bevaras som ett minne
över områdets ursprung som
allmängravområde. De är även viktiga
för kyrkogårdens karaktär och
upplevelsen av gångna tidskeenden.
Vårdarna rengörs och texter fylls i.
Nedlagda vårdar återmonteras.

Bef. gång

FASAD

ENHET MED NAMNSTEN, SMYCKNING &
GEMENSAM PLANTERING

SKALA 1:20 (A3)

Namnplatta av brons.
Plats för två namn per platta.

Namnsten med krysshamrade sidor av rödgrå bohushgranit. Den välvd hylsan är en återspeglning av kyrkfönstrens form och den poleras blank som en utsmyckande detalj. Plats för 10 st namnplattor vardera på fram- och baksida. Totalt tillskapas sex enheter i askgravlunden. Det ger totalt 120 namnplattor.

FASAD & VY VASHÅLLARE

Vashållare i svartmålad smide med plats för fyra
vaser var. Utförd med snirklighet i likhet med skiss
ovan. Hållaren kan även användas för gravljus.

Övre hållare
Ø 75 mm
Undre hållare
Ø 30 mm

Stång
Ø 20 mm

Bädd för smyckning med blommor
och ljus. Kantad av corténstål (tjocklek
5mm) med höjd 70mm.

PLAN ENHET MED NAMNSTEN, SMYCKNING & GEMENSAM PLANTERING

SKALA 1:20 (A3)

Rundel Ø 1,7m

Namnsten.

Gemensam plantering
med grönska året runt.

Vashållare

Daglilijs Funkia
Kudd-alpros
klottuja

Vintergröna
narcisser

Monica Sandberg
Dag Lindbom

Landskaps
gruppen

STIGTOMTA KYRKOGRÅRD

Askgravlund och askgravplatser
FÖRSLAG 2020-11-03

Snörokus
C. tommasinianus

Bälgarkrokus
'Zwanenburg bronze'

Påsklija
'Spellbinder'

Orkidénarciss
'Thalia'

Tuvrör
C. 'Karl Foerster'

Klottuja
T. 'Tiny tim'

Kronnäva
'Claridge Druce'

Kärleksört
H. telephium 'Matrona'

Gullgröna
Waldsteinia ternata

Kulturgrav

Cortén och singel

Befintlig återlämnad
gravanordning på gravplats 777-778

PLAN
ASKGRAVPLATSER
SKALA 1:50 (A3)

Bef. grusgång

Låg kant av metall

Bef. gravvård och ram behålls, rengörs och text målas/förgylls. Skylt med text "Kulturgrav" sätts invid stenen.

Gravplantering med städsegrönt, perenner och lökar.

Namnhällar

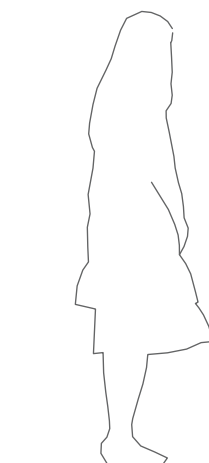
Bef. häck

Gräs

Bef. grusgång

Den främre stenfrisen sänks så att askgravplatserna kan nås utan snubbelrisk.

Askgravplats 0,5x0,7m, med vardera 2-4 asklägen. Övre gravplatsen används vid första upplätelseomgången och den nedre vid andra andra upplätelseomgången.

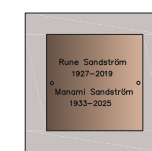
SEKSION
ASKGRAVPLATS
SKALA 1:20 (A3)

Namnhäll 260x260x150mm, av krysshämrad grå granit, lika som gravstenen och frisarna på bef. ramgrav

Gravplantering, utförs något förhöjd

Smyckning med blommor och lyktor bakom namnhällen i en bädd av marktäckande växter (gullgröna)

Låg kant av corténstål (tjocklek 5mm, höjd över mark 40mm)

DETALJ
NAMNHÄLL
SKALA 1:10 (A3)

På hällarna fästs namnplattor av brons. Endera en st 180x180mm eller två st 180x80mm, för de avlidnas namn och årtal.

Finns det befintlig äldre gravsten som bevaras väljs lika kulör och behandling på nya namnhällar som för den äldre stenen.

